

بهختی هاش یا کمه‌ی چهوت* . . 1- . . نهژاد عزیز سورم

چهند و سترگه‌یه‌کی کورت له ئێژگاره‌کانی
دوای کربوونه‌وه‌ی (ئاگردان)‌کی دی

نهژاد عزیز سورم
بهشی یه‌که‌م

وونکردنه‌وه

ویستم خو‌نهر له‌وه باخه‌به‌ر بکه‌م که ئهم نووسینه نه بیره‌وه‌ریه و
نه یادداشتنامه،

به‌و مانایه‌ی ده‌خواز له‌م دوو ژانره‌دا هه‌بن . .
ته‌نیا نووسینه‌که به‌ داوا و جهختی چهند جاره‌ی ههر دوو د‌ستم
(نیعمه‌ت عه‌بدو‌ا و تاریق جامباز) وه ب‌ پر‌ژیه‌ک نووسراوه تایبته
به ت‌مارکردن و دیک‌م‌نت‌کردنی نه‌فیکراوانی کوردستان دوای نسک‌ی
سا‌ی 1975 که له‌ دووتو‌ی کت‌ب‌کدا به‌م دواییه بهشی یه‌که‌میان ل‌
ب‌او کرده‌وه. هیوادارم له‌م قاوخه‌دا بخو‌ن‌رت‌ه‌وه.

له‌ باره‌ی تایته‌ی سه‌ره‌کی نووسینه‌که‌یشه‌وه (بهختی هاش یا کمه‌ی چهوت)
وه‌ک له‌ په‌راو‌ن‌یشدا ئاماژه‌ی پ‌دراوه، ئه‌وه ناوونیشانی
یادداشتنامه‌ی

باوکم بووکه نزیکه‌ی 900 و قسور لاپه‌ه‌ی ف‌سکا‌بی ده‌ست‌نووس ده‌بوو
به‌ داخه‌وه به‌ ه‌ی ب‌م‌بابارانی خانوو و ما‌مان (ناوه‌استی سا‌ی
(1974)

به‌ ف‌که‌کانی سوپای عیراق له‌ گ‌ه‌ه‌ تیاچوو .
ناوچه‌ی با‌ه‌کایه‌تی که سه‌رکردایه‌تی (ش‌ش‌ی ل‌ بوو که ز‌دی خ‌شمه
له‌ چاو ده‌شتی هه‌ول‌ر به‌هاری دره‌نگ ده‌گات .

ئهو ده‌مه‌ی له‌ نه‌زانی و به‌دبهختی خ‌مان ب‌ یا گ‌ه‌له‌ک‌مه‌کی
به‌رژه‌وه‌ندیخوازانی ه‌زه ئ‌قلیمی و جیهانگیره‌کانه‌وه ، ک‌که‌وتنی
(جهزاییری) ل‌ که‌وته‌وه که به‌ ک‌که‌وتنی دوو نه‌یاری م‌ژوویی و دوو
د‌ستی م‌ژوویی دژ به‌ کورد (ع‌راق - ئ‌ران) ی له‌ 6 ی ئاداری
جهزاییری 1975 ناسراوه .

ئهو ک‌که‌وتنه له‌ پاشاندا مه‌ینه‌تی و ما‌و‌رانی و خانه‌گردانییه‌کی
وای به‌ دوای خ‌یدا ه‌نا به‌ کت‌بان بگ‌در‌ته‌وه که چ کاره‌سات و
کو‌ره‌وه‌ری و ما‌ و گوند و شارو‌رانی به‌دوادا هات ئ‌ستایش

شو. نهواری ههش نه بووه تهوه و باوه. یش ناکهه بهو سا و زه مانا نه ههش بینهوه .

ئهوسا من له (ئیستگهه دهنگه کوردستان) کارم دهکرد ، یهکهمین په یامنه ی جهنگ بووم سهردانی بهرهه ههزهکانم له زه رهه سهنگه رهکانی په شهوه دا له چیاکانی که هه و هه ندرن و زه و سهرتیز و واندر و گهلی مگر و گهلی شخ سید و کهپکی ئارمووشین و (چنه راوه) له بناری چای هه ندرن که باره گای سه رهکی ههزی له بوو هه میشه ههزانه به ژماره یهه اپهرتی ههژنامه نووسی ته مارکراوه وه دهگه امهوه ..

ئهوان ههزان ئه مه مانان به ههزی هیوا و خهونی ئومده کی زه له ئاسای بینا ییمان فراوانتر ، له یه اوانه کارمان دهکرد ، به ده کی ساف و سه رگه رمیهه قابیل به ته مه نمان ، ته مه نی دهسپه کی گه نجایه تی و سه ره تای هه ته به جهه شتنی قه ناخی هه رزه یی که له دوایدا ههژگاری نه فره تی وه نهی ئه قیا نووسه کی به بن لهی هه لووشین ، نه یه هشت وهه ئاده مزاد بیبینین و به کامی ده ههستی په بکهین ، ئه ستاش وهخت له هه سووکه و ته کی نامی له چه شنه هه ده نگوین به جه ره کی دی له که ده در تهوه و مری دواکه و تووی و نه دیدکه ییمان په وه ده نر .

با سه رتان نه یه شه نم .. که ئه و کاره ساته و ویدا من ته نیا بووم ، ما هه وه مان له دیو ئه رانه له ئوردووگای په نابهران بوون ، ما و خانوومان زووتر به به ردوومانی فیه کهکانی عیراق و ران ببوو و هیچمان نه مابوو ، (له هه مووی سه یرتر به یان گه امهوه که پاش به ردوومان ئه وهی مابوو له پاشماوهی شه و شیتای ما هه مان کهس به کهس نه ده گه یشته له به تان بردنی !!)

من به خه که له به رهکانی شهر دهگه امهوه ، باره گایه کمان له ده و روبه ری ده ره ندی ایه ته (کانی گه رینان) له ده کدا هه بوو ، من و حه مه هه شید هه رهس و مه هدی ئومده و هه وانشاد هه حمان فره اد که به ژهری به شی ئینگلیزی ئیستگه بوو له خیه ته کدا بووین ، براده رانی تریش به و لا و بهم لا ، سه ر و خواری ئه مه له خیه تی دیکه ، له وانه هه وانشاد بارزانی مه لا خالید به ژهری سه رهکی هه واه ، هه روه ها حافز ئه نوهر مایی و هه وانشاد ده نسا هه یری به ژهری به شی سریان و خه هه زه باری و زه ره ی به ژهر و هه نده له نوو سه رانی به شی عه ره بی و تورکمانی و ئینگلیزی له وانه دارا سه دیق نه رجان به ژهری به توانای عه ره بی گه له کی دی که به داخوه هه موو ناوه کانم له بیر نه ماون ، جاروباریش له بنکهی ئیستگه له مه میخه لان که به وه به رانی ته کنیکی و نه ندازیارهکانی له بوون له په شه هه مووانه وه شه هید عب دولخالق مه عرووف ، هه روه ها له ئه میندارییه تی گشتی اگه یانندن که له

گرمه‌یدان (ئازادی)ی بهرام‌بهر گوندی زینوخی شخی لای له تیف هه مهت و هوانشاد جهلالی میرزا که‌ریم و فره‌اد (ئه‌نهر) شاکه‌لی و سه‌لاح شوان و ئه‌نهر قادر محمه‌د و هوانشاد عومه‌ر عه‌لی ئه‌مین و خاتوو گه‌زیزه‌ی کچی که به‌رنامه‌ی له ئیستگه هه‌بوو کده‌که‌وت ده‌مامه‌وه.. دوا‌ی ککه‌وتنی 6 ی ئادار له جه‌زاییر استه‌وخ ده‌مانبینی ، به‌بهر چاوی ئه‌مه‌وه چی چه‌کی قورسی وه‌ک تپ و دژه فکه که به‌ره‌و ئه‌ران ده‌کشانه‌وه .

سه‌ره‌تا هه‌وکه به‌و ووکاره هه‌بوو له ش‌هوی سه‌رپشککردن به‌رده‌وامی دان به ش‌ش ، پاشان ده‌رکه‌وت پیلانه‌که له‌وه زه‌ر گه‌وره‌تره بیرمان له ده‌کرده‌وه..

ئه‌وه بوو هه‌ر له دوا‌دواکانی ناوه‌استی مانگی ئادار ورده ورده له پ‌شدا خه‌کی مه‌ده‌نی پاشان پ‌شمه‌رگه وویان له سنوور کرد ، هه‌ر چه‌نده له هه‌ند به‌ره شه‌که‌کی مه‌ردانه کرا و عیراق ئه‌وسا به ب‌مبای فسفه‌ر له‌ی دابوون تا به پ‌شمه‌رگه اده‌گا زه‌ر له خه‌کی مه‌ده‌نیشی شه‌هید و بریندار کردبوو ، که هه‌ند له برینداره‌کان ه‌نرابوونه نه‌خ‌شخانه‌ی خان ، من دوا‌یی که په‌یمه‌وه ئه‌و دیو له سه‌راخی براده‌ر کمدا چوومه نه‌خ‌شخانه هه‌ند له بریندارانه‌م بینی زه‌ربه‌یان به فسفه‌ر سووتا‌بوون ، به‌داخه‌وه ئه‌و براده‌ره‌ی من (م . سه‌ردار) که پ‌شتر وتیان برینداره له نه‌خ‌شخانه شه‌هید ببوو . به‌ینی 18-20 مانگ بوو ، به‌خ و خه‌می هه‌موو دونیا (ئاوه‌هام خ ده‌هاته به‌رچاو) وه‌کو ئه‌و خه‌که به‌پیاده م‌م‌گرته‌بهر به‌ره‌و سنووری ئه‌ران.

که‌ی هاملت‌ن جاده‌یه‌کی به‌رین و استان نه‌بوو ئه‌وسا (ئه‌ستاش ش‌هوی جارانی ون نه‌کردوه) ئه‌و هه‌رای اکه اکه و د‌خی ب‌ئوم‌د‌بوونه‌ش ته‌واوی خه‌لکی له‌لایه‌ک سه‌رس‌ما و له‌لایه‌کی دی سه‌رله‌شواو کردبوو .. نه‌یانده‌زانی چی بکه‌ن و به‌ری خ‌یان له‌کو بکه‌ن..

پرسیار ده‌هاته به‌را به‌ر پرسیار ، وه‌امیش هه‌ر پرسیار بوو.. (ب‌؟) زه‌ر له‌وانه‌ی چه‌کیان پ‌بوو هه‌پیان ده‌دایه ووباری ش‌خی (ئ‌مه به‌و ووباره‌ی هاوته‌ریبی له‌ی هاملت‌ن ده‌پ‌ین - ووباری ش‌خی-) ، هه‌رچه‌نده گیرفانه‌پیه‌کی وام پ‌نه‌بوو به‌شی حه‌فته‌یه‌کم بکا ، به‌ام چونکه ته‌نیا بووم له‌زه‌ربه‌ی ئه‌و خه‌که باشتر بووم ، که ما و مندا‌ی وردیان پ‌بوو وه‌ک عاده‌تیش له‌چاوترووکان کدا ئازووقه نه‌ما ، هه‌ر ما که بوو چه‌رده‌یه‌کی گل ده‌دایه‌وه..

ب‌... ب‌ نه‌ژاد ، به‌هاره به‌وه‌خت ، استه ، به‌ام ه‌شتا سووی ساردی هه‌ر هه‌ستی پ‌ده‌کر و تا به‌ره‌و ژووریش ده‌بووینه‌وه ساردتر ده‌بوو ، من ک‌ه‌پ‌شت‌کم له‌ش‌هوی جانتای کدا پ‌بوو ، که هه‌ند که ب‌جگو و

چه ند كتـبـك و وهردهواـهـى وهـك تاخـمـى ـيش تاشـينـى تـدا بووـ..
بـ. بـ نهـژاـدا! بهـام بـ كوـ؟ بـ چارهـنووسـكى ناديار ، كه
بهـ استـيش نهـمادهـزاني چـى دهـگوزهرـ و بـ چـى ، هـهواـى ناخـشـيش وهـك
ئاگرى ناو پووش واوو تـكهـى سترـسى دهروونمان دهـوو ، هـندـ جار
بـ هـندـك گهـيشـتبوو هـادهـى كـتايـى بهـزيان هـنان نهـك تهـسليم بوون
بهـقهـدهـرـكى ناديارـ..

لهــگهـدا زـر لهـبرادهـر و ناسـياو و خزمـم ديتـن ، بـ ئهـوهـى
ورتهـيهـكمان لـوهـ بـ، تهـنيا سهـيرـكى يهـكمان دهـکرد و حهـپهـساو لـك
تـدهـپهـينـ.. هـر لهــگادا ، لهـهـندـ شوـن خهـكانـكم دهـبينى ،
لهـپهـنا بهـردـك ، لهـجادهـ لاian داوهـ ئاگرـيان كردووـهـتهـوهـ تا گهـيشـتمه
سنوور ، لهـچوار پـنجـجـى ئاوا لام دا بهـبـنـهـى دهـست و قاچ گهرم
کردنهـوه ، هـرواش بوو بهـاستى دهـست و قاچـم سـ ببوون ، بهـام من
ئوسا تازه تهـمهـنى هـهرزهـيم بهـتهـواوى تـنهـپهـانـدبوو ، زياتر بهـرگهـى
سهـرمـام دهـگرت و بهـپـ ـيشـتنى ئهـو هـموو ـگـايهـش، ئهـگر مانـدووشـى
کردـيم. گوـى بهـر قاچ و دهـستم داووـ..

سهـير لهـوهـداوو ، ئهـو خهـك و خوايهـش ، هـندـكيان بهـما و خـزان
بوون ، كه دهـچوومهـ لاian ، قسهـيهـكى ئهـوتـيان نهـدهـکرد ، لهـوهـى
بهـدهـر هـندـكيان ، هـموويان نا ، چايهـكيان لهـقـغـهـيهـكى فافـانـيان
پهـرداخـك بـدهـنگ لهـپـش دادهـنام. بـ ئهـوهـى قسهـيهـك بـكن ، بهـام
هـزاران پهـرسـيارم لهـچاويانـدا دهـخوـندهـوه ، بـ واى لـهـهـات ئهـوه چ
قهـدهـرـكى شووم بوو ، بـ چـى كهـس تهـنيا ورتهـيهـكـيشـى لهـسهـر ئـمهـ لـوهـ
نايـ، كورد بـ چـى بهـ درـژايـى مـژوو ئهـونده مهـزـووم و خـشـاوهـ و
ساويلـكهـيه و چ نهـزانهـ باوهـ بهـ دژمـاني دهـكا و ...تاد ..؟
سهـرتان نهـيهـشـنم هـهرچـى چـنـكهـ پـشـخـر ئاواووون گهـيشـتمه حاجـى
ئـمهـران.

ئهـو دهـمهـى باسـى دهـكهـم حاجـى ئـمهـران جمهـى دهـهـات لهـخهـك و پـشمهـرگه
، كه زـريان چهـكداريـش بوون.

لاونيـو پهـرسـيارم دهـکرد ، چـى بـكهـين؟ هـمهـديـس وهـامـم بهـپهـرسـيارى تر
وهـردهـگرتهـوهـ.. جـگا و شوـنـكى ديارـيكـراو نهـبوو شهـوى تـدا بهــ
بـكهـين ، هـهرچهـنده من وهـك خـم زـر دـست و ناسـياوى نزـيكـيشـم لهـ
خهـكى حاجـى ئـمهـران هـهـوو ، بهـام دـخهـكه بهـجـرـك شـواو بوو
لهـئاپـهـ و قهـرهـباغـى و كهـس بهـكهـس نهـبووى ئهـو سـاته حاجـى ئـمهـرانـم
لـ ببوو بهـغـدا كهـسم نهـدـزيهـوه ناچار هـر وا لهـپهـنا و پهـسيوان ،
هـهـوو لهـبن سواندهـى ماـان ، لهـسهـر بانان ، كه زـر سارديـش بوو و
حهـوانهـوى تـدا ئهـستم بوو ، شهـومان بهـكوتهـخهـو يان بهـبـدارى يا
بهـدواداچوونى هـهواـان بهــ کرد.

لهـگهـ كازيوه و ورده ورده لـچوونهـوهـى هـشايـى شهـو خهـك تـكـا

خاڻيان ته يارکردبوو بهرہو گوندى (شيوہ ڇاڻ) دوا گوندى سنوورى ڇاڻراق و پاشان سنوور به ئيست ڇاڻي ئاڻرانيان مهرى ئاڻران.

لهو لاشهوه ههوا ڇاڻکان و پڇاڻوانى هه نڊاڻكيش وهك عاده تى ههردهمى ڇاڻمه ڇاڻگه دواكهوتوو له باره پڇاڻشهو پڇاڻزه ڇاڻنى سوپا و ڇاڻڇاڻكه جه نڇيه ڇاڻنى عيڻاڻق دونياى لڇاڻ کردبووينه چهرمى ڇاڻڇووله (ڇاڻلهكه).

ڇاڻڇكه بهستنى ئهوه ڇهشاماته له ڇاڻ بهيانى دا تا دههات زياتر دهبوو... له ناو ئاڻپڻاڻى ئهوه هه موو ڇه ڇاڻكه و فشارى بهرپرسانى سنوورى ئاڻران له پاڻنان و پشكنين و ڇه ڇاڻردنى ئهوانه پڇاڻكه پڇاڻبوو (من به ڇاڻم تفهنگه ڇاڻم له ڇاڻله به ته ماى خزم ڇاڻكه به ڇاڻهشت، ده مانچه يه ڇاڻم هه بوو پڇاڻشتر باو ڇاڻم به ديارى پڇاڻى هاتبوو دابووى به من، ڇاڻم نه دههات بيدم به ڇاڻكهس به ئاڻگادارى باپيرم له ڇاڻ له دهووروبه رى زه وييه ڇاڻم پڇاڻمان ده گوت زهوى (دڻاوه گهرم)) له بن پارده يه ڇاڻشارده وه به هيو اى ئه وهى وه خت ڇاڻكه دڻاوه ريده هڻمه وه، دياره ئهوه وهخته ئاڻستاش نه هات .. واته من له ڇاڻكه پڇاڻشت ڇاڻكى سوو ڇاڻ زياترم پڇاڻ نه بوو، ڇاڻه ڇاڻچوار ڇاڻكتاڻب و هه نڊاڻ گه لوپه لى پڇاڻويستى ڇاڻڇاڻانه و ڇه رده يه ڇاڻكى ڇاڻم له نان و خواردنى قووتوو ڇاڻراو، ڇاڻه هه ميشه پڇاڻم ده بوو به تايبه تى، ڇاڻه ڇاڻووماڻى ههواڻ و ڇاڻاپڻرت ڇاڻ ئيستگه ڇاڻدهنگى ڇاڻوردستان سه ردانى به ره ڇاڻنى شه ڇاڻم ده کرد، به ڇاڻام ڇاڻشه له وه دابوو له ناو ئهوه ئاڻپڻاڻيه و ئهوه پاڻه پست ڇاڻيه ئاسان نه بوو بگه يته لاي ڇاڻبراى مهرز، به ههر ڇاڻاڻ من له ڇاڻ ڇاڻزويه دا وه ڇاڻكهوتبووم، ئينجا به ههزار ڇاڻاڻ پڇاڻش داخستنى مهرز، ڇاڻه له ڇاڻ ڇاڻبولڻاڻ دا داده خرا پڇاڻمه وه ئهوه ديو..

لهوبه ر به ده يان ئاڻتڻمبڻل و پاس وهستا بوون نه فهران ده بردنه خان (پيرانشه هر)، ڇاڻى ڇاڻم له پاس ڇاڻكدا کرده وه، هه رزانتر بوو، ڇاڻاستى من پارهيه ڇاڻكى لهو ڇاڻهنگه ڇاڻم نه بوو، پڇاڻشمه رگه ئه وسا مووچه، وهك مووچه نه بوو، ناوه ناوه گيرفانپوو ڇاڻيه ڇاڻيان به ناوى (يارمه تى) ده داينڻ، من مانگانه ڇاڻچوار دينارم وه رده گرت، به حساب په يامنڇاڻرى جهنگ بووم و هاتووچووم زڇاڻر بوو، جاروبار ڇاڻهگه ڇاڻڇاڻاڻمه نووسى بيانيش ده كهوتم، ئه گهر تاك و ته را هاتبان و بيانويستبايه بڇنه به ره ڇاڻنى شه، ناڻاڻم ڇاڻچوار دينار ڇاڻم نه بوو، به ڇاڻام ڇاڻه گه نڇاڻكى تازو وڻاڻاڻگه يشتووى وهك من به ڇاڻاڻ ده يگه ياندمه وه يارمه تيه ڇاڻكى دى، به تايبه تى زڇاڻربه ي جاران نان و خواردم يا له باره گاڻانى پڇاڻشمه رگه ده بوو، يان له باره گاى ئيستگه به تايبه تيش له باره گاى هه ميشه يى ڇاڻمان، تيمى ڇاڻرمه ندانى ئيستگه له (ڇاڻنى گڻاڻينان) نزيك ده ربه ندى اڻاڻيات ڇاڻكه له پڇاڻشدا باسم کرد...

به ينى سنوورى ئاڻراق-ئاڻران دانراوه (ڇاڻله استيدا نه ڇاڻراقه و نه ئاڻران).

تا خانڻ ڇاڻكه ئه وسا ئه گهر له بيرم نه چووڻاڻ (ناحيه) بوو،

نەدەگە یشتە سەعاتێك، بەبام بەهێ ئاپێی پەنابەرانی که هەموو بەپێی پێیان گرتبوو و ئەو ژمارە زۆری ئێتەمبەل و پاسان، دەتگوت لەسەر هەلکان دەپێن بە نزیکەی چوار سەعات زیاتریش گە یشتینە شاری خانە، خەکی خانە دەتگوت خێ و دێیان بەسەردا کراوە، ماتەمینێکی ئەگەینراو لەچاوی کوردی ئێزەتەشدا دەخوێندرایەو.

ماڵی ئێمە لە ئێردوگای ئاواران لەشنێی (نەلوان) بوو، شەویش بوو بەو حا و وەزە و دێشکان و نیگەرانی و خەم و بێهێوایی و چارەنووسی نادیار وەکۆ ماری ئەفسانان لەزۆربە هەرە زۆرمان ئا بوو نە پێوێ دەداین نە بەریشی دەداین، که ئەنگە ئەگەر پێوێ بدابوواین زۆرمانی ئاسوودە دەکرد.

ماڵی خاڵەکم لەخانە بوو، ئەو شەوێم لەو بەتەکرد، بەبام چ بەتەکردنێك، بەچەندان کا بووسی تەقەنەر.

خانە بە ئاپێی پەنابەرانی کوردی گەرمەنێ (کوردی باشوور) چواربەرایی خەکی خەکی تە ژابوو و بەردەوامیش بوو. لەگە ئەوێ خەکی ئەو میواندێست و میهرەبان بوون یارمەتیان دەداین، ئێ دێسان هەند لە ئاوارەکان بەتایبەتی ئەوانە ما و حا پێیان نەبوو یان ئەگەر هەیشیان بووب لە ئێردوگا دوورە دەستەکان بوون کارێکی ئاسان نەبوو لەو کاتەدا جێیان دەسکەو.

بێ ئێزێ دوایی هەرچی چێنێك بوو خەم گەیانده ئێردوگای نەلیوان لەشنێی، بەبام گوتیان گواستراو نەتەوێ ئێردوگای (هەت) نزیک شاری سەردەشت، گە یشتە ئەو، ئێردوگایش لەخانە پێشوتر و قەرەباغتر بوو، بەحا ماڵی خەمانم دێزێو، دایکە منی بینی یەکسەر دایە پێمە گریان، ئێدی نازانم لەخەشی ئەو بوو جارێکی دی منی بینیوێتەو، که ئەوسا پاگەنده و دەمگەیی هەمەجێر کرابوو، لەبێردوومانێ بەفەهکانی حکوومەتی بەغدا کوژران و بریندار بوونی خەکی کێزێر بەتایبەتی لە ئێستگە دەنگی کوردستان، یاخود بێ حاڵی خەمان بوو، که ما و خانوومان لەگەلا بەبێردوومانێ فەقەتەخت بوو بوو... دایکە تا وەفاتی کرد چەندین جار ماڵی وێران بووێ دواجاری لەشەیی نەوێدەکانی سەدەیی ئێردووی برایان بوو)

لەو ئان و ساتەدا حکوومەتی بەغدا عەفووی دا لەپاڵیشیدا چەندان وەفدی حکوومەت سەردانی ئێردوگای پەنابەرانیان دەکرد و هانیان دەداین بێ گەنەو، ئێتر بەکورتی چەند ئێزێکی نەبرد چ بەهێ فشاری بەردوامی ئێران بێ یاخود نیازی گەنەوێ خەکی ئێردوگاگان بەرەبەرە چێل دەبوون، کێچی پێچەوانە و گەنەوێ بێ دیوی عێراق دەستی پێکرد.

ئاستی من بێ یاری خەم داوو، نەگەنەوێ، بەو جێرە ئەوان

بهره و گهـاـه، منیش دواى ئه وهى ههـندـ له براده رانى هاوـپـلم
دـزینه وه پاش مانه وهى ماوه یهـك له شنـ و نه غهـده و خانـ و مها باد،
چوومه ئـردووگای (زـوـ) له ده قهرى مهرگه وهـ، لهـوـ به حساب به پـی
پرـگرامى پهروه رده یی عـراق ده خوـندرا قوتا بخانه مان بـ کرایه وه،)
دوانا وه ندى زمناکـ) من ئه وسا له پـلى پـنجى ئاماده یی دهستم
به خوـندن کرده وه، ژماره یهـك له هاوـپـلانى دوانا وه ندى گهـاـه یشم
لهـوـدا بینینه وه، بهـام داخه کم ئـران ئه و قوتا بخانه شى پاش چه ند
مانگـك داخست، قبووـى نه بوو به پرـگرام و بهرنامه ی پهروه رده یی له
عـراق په یـه وه ده کرا به رده وام بـ.

(له لایه کی دى ههر له و کاودانه دا که نه مانده زانى چاره نووسمان به
چى ده گا، بـدهستى خـم به داوى خـه و یستیه که وه بووم، یه که مین
خـه و یستى .. کاژـك له کاژه به ژن بـنده کانى ئـژهـات..

به داخه وه دواى گواستنه وه مان به زـرى بـ شارـكى دووره دهستى
باکوورى ئـران لـى دا بـام، ههر ئه و دا بـانه بوو تا ئهـمـ، بهم
جـره ئه و زامه یش هاته پاـ زامه کانى دى ئه وسا و ئـستا .. استى
ئه و داوهـ له خـیدا چیرـكـکه که پـم وا نییه ئـره جـى گـگـانه وهى
(.. بـ)

پاشان من گهـاـمه وه شارى مها باد لهـوـ ههـندـ له برادر و
ناسیا وه کانى نووسهر و ئـژنامه نووسم بینینه وه، له وانه هـوانشاد
جهلالى میرزا کهریم، سهـاح شوان، ههروه ها مامـستا ئه حمده ههردى
و ژماره یه کی دى...

کەس له کهسى نه ده پرسیه وه ئـژگارـك بوو وهـك چوو نه یه ته وه، ههرچه نده
به داخه وه بهـشـوه یه کی دى هاته وه، وهـك بـى ئه مه قه ده رى کورد بـ،
به دبه ختى بیداته دهست به دبه ختیه وه... ئه مه شم به و بـ نه یه وه یه
ده گـگـمه وه ئـمه ناوه ناوه سهر دانی نه غه ده مان ده کرد که له و کاتیدا
تاـاده یهـك هه موو سهر کردایه تى شـشـى لـ گیرسا بوونه وه.

له یهـكـكـ له و سه فه رانه، له گهـاـنه وه م بـ مها باد به پاسـكى
18 نه فه رى لهـگـاـدا وه رگهـا، ههـندـ سهر نشینی تـدا بریندار بوون،
یهـكـکیان من بووم که پيلم شکا، پاش ئه وهى له هـشـى خـم چوو بووم
که به خه بهر هاتم وا دیار بوو نه شته رگه ریان بـ کرد بووم، خـم بینى
به ته نیا له سووچـك له سهر قه له وـره یه کی سه فه رى له نه خـشـانه ی
مها باد فـفـ دراوم، ههرچى چـنـك بوو ئـستاش بیرم نه ماوه چـنـ کاـ
جهلالى میرزا کهریم زانیبووى له نه خـشـانه هاته لام، من ئه وسا
به قهرزى کهى خوا ده روویه کی کرده وه له ئوتـلى (پارس) ده نووستم،
ههر به و شـوه یه شـانم له چـشتخانه ی (پارس) که به تهـك ئـتـلـکه وه
بوو ده خوارد...

(ههرگیز له بیرم ناچـ به هـى ئه وهى قهرزـكى زـرم له سهر کهـهـکه

ببوو ، کا برای شاگردی چـشتخانه له ئوتـل ، که بهـ پا چـشتخانهوه بوو هاته لام و وتی: ئاغا خوايشت دهکهم بهـام ئاغام دهـ ناتوانين چیدی به قهرز بدهين ، منيش ههر ئهوه ندهم پـ گوترا بهو مانايه پـم وت با ئاغات خاترجهم پـ پارهکەي ناخور و به دنياييهوه بهم زووانه بهـم پـی دنـم)

ئەو شان شکانهی من لـم بوو بهـبهـایهکی گهـوره ههـموو ئاماژه پزیشکییهکان وایان دهـردهخست سهـقهت دهـبم ، وا دیار بوو نهـشتهرگهـرییهکهیان ههـروایی پـ کردبووم، به قهرز پـ یا به یارمهتی ههـند له خزم و دـستان زـر دکتـرم لهـنهغهده و مهـباد و ورم و تهـور زـ کرد پـ سوود بوو ، تا ئەو پـژهی لهـگهـم مامـستا ئەحمەد ههـردی و کاک جهـلالی میزرا کهـریم لهـچـشتخانهی پارس له مهـباد دانیشتبووین پیاوـک هاته لامان ، که پـیان ناساندم دهـرچوو مامـستا نهـجمهـدینی ئەنـیسی بوو بهـپـوهـبهـری ئیستگهـی پـادیـی مهـباد ، که سهـبردهی پیل شکاندهکەي من هاتهوه گـگـ وتی ئەگەر فـان (واته من) پـازی پـ چاکي دهکهمهوه ، بههـر حاـ منی برده گوندـکی نزیک مهـباد (شـپـاوا) پـ ماـی بهـیتارـکی میلی بهـناوی (عهـلی شـپـاوايـی) ، ئەو پیاوه زـری ئەزیهـت دام تا پـادهی لهـهـش چوون ، بهـام چاکي کردمهوه...

دوای ماوهیهک خولـکی تاییهتی پـ قوتابیه ئاوارهکان پـ فـربوونی زمانـی فارسی کرایهوه ، بهو هیوایی ساـی دادـ له قوتابخانهکانی ئـران درـژه بهـخوـندن بدهـن ، (که خـشم یهـکـک بووم لهو قوتابیانە) .

تازه دهـورهکهـمان تهـواو کردبوو ژمارهیهک ناو بهـهـی دیواری مزگهوت و سینهـما و شوـنه گشتیهـکان پـاگهـپـنرا ، ئەگەر ئەو ناوانه لهـماوهی 48 سهـعات خـیان به پـلیس و کهـلانتەری بهـقهولی ئەوان مهـعرهـفی نهـکهـن تهـسلیمی عـراقـ دهـکرـنهوه ، ناوی من یهـکـک بوو لهو ناوانه ، بهـکورتی دوای ئەوهی خـمان ناساند لهـترسی ئەوهی پـادهستی عـراقمان نهـکهـنهوه ، ئـمهـمهـکـمهـپـبووین چووین خـمان ناساند و کاتـکی دیاریکراویان پـ داناین که نهـدهـگهـیشهـ ههـفتهیهک ، ئـمهـیان لهـگهـراجـکی شاری نهـغهـده کـکردهوه و سواری پاسیان کردین(پاسی ههـژده نهـفهـری) ههر پاسه و به ئاراستهیهک و کهـشیش نهـیدهـزانی پـ کوـمان دهـبهـن و چیمان لـ دهـکهـن ، ههر لهـگهـراج ههر یهـکهـو ههـزار تمهـنیان پـ داین ، که ئەوسا دهـیکرده پهـنجا دیناری عـراقـی .

پاسهکەي ئـمهـمهـگهـی ورمـی گرتهـبهـر ، ئەوسا به (ورمـ)یان دهـگوت (هـزاییهـ) ، ئـمهـمهـدهوری سهـعات 10ی بهـیانی بهـپـ کهوتین ، ههر لهـپـگا شهـومان بهـسهـرداهات ، به تهـورـنـ و ئهـردهـبیل و چهـندان شار و شارـچکهـدا تـپـهـپـن تا درهـنگانی شهـو گهـیشهـینه شاری (هـشت) ، دوایی

زانيمان له شارى (هشت) ين ، ئېمەيان لە نزيك كارگە يەك دانا
لە شوونك نزيكى هشت ناوى (سوومعه سەرا) بوو.

لەو دا هەر دوو سە ئۆت ئۆت ماينەو و پەيان وتين دەتوانن بچنە شار و
لەو له ئۆت ئۆت بن ، ئېمە چوار پەنج كەس بووين ، ئەو هەي بە بېرم
ما بـ خەم و ملازم شوان ، كە دوايى بە ملازم شوانى پاسك ناسرا ،
هەروەها خوالخە شېووان دەسەعدى غەريب ، ئاگرى كەلىژى كشتوكا
زانكەي سەلمانى و مەرف ژاژەيى چووينە ئۆت ئۆت كە ناوى (بين المللى)
بوو (ئۆت ئۆت كەي بـ پە و پاىە بوو ناوەكەي لـ خەسار بوو) ، ديارە
كە خەرجى ئۆت ئۆت و خواردن لەسەر حسابى خەمان بوو ، ئېمەش ئەوانەي
كە ناومان هەنان پەكەو بووين ، بەتايبەتى من پارەيەكەي ئەوتەم
نەبوو ، زەر جار برادەران هەقى خواردن كە هاكەزايان بـ دەدام .
شارى (هشت) شار كە جوان و خەش و شارستانی بوو و لەبەندەرى
پەهلەوى ئەوسا (ئەنزەلى ئاستا) نزيك بوو ، كە بەتايبەتى كەشتى
سەفیهتى ئەوسا لەنگەريان لـ دەگرت.

بەرنج كە دەرجە يەكيان لەتەواوى ئۆران دا هەبوو ، دەقەر كە بوو
بە بېرنج بەناوبانگ بوو ، هەميشە باران كە نەرمى هەبوو ، بەلام بە
ئېمە چى كە شەش دەرمان لـ گيرا بوو و نە خەرجیمان هەبوو نە كەس
خەي لـ دەكردين بە سەحەب و لاى لـ دەكردينەو ...

دەزگایەك سەروكارى پەنا بەرانی لەدەستدا بوو ، هەر ئۆت
بەبیا نوویەك خەيان لـ دەدزینەو و هېچیان بـ نەدەكردين تەنیا
قەولیان پـ دەداين و بەقسان ئایانگرتبووين و كەسیش كار كە پـ
نەدەداين ، كەكەوتنى جەزاییر لەگەرمیدا بوو ، ئۆران نەیدەویست
عەراق و تەبگا هانی پەنا بەران دەدا نەچنەو ، ئەو مایەو تە
وای لـ هەت زەرى نەما بوو بگەینە قەناخی سواي سەرجادە ،
لەهەمووشى و ئۆت ئۆت لمان زەر هاتبوو سەر... بەو جەره
ئېمە ، من و ملازم شوان و خوالخە شېووان دەسەعدى غەريب و مەرف
ژاژەيى بەناچارى بـ یارى هاتنەو مان دا تەنانت من كە پارەي
ئۆت ئۆت نەبوو ، جانتاكەم بەپشت ئۆت لەبەك نەكەو شەك كردهو
خوار دەنا كەبەرى خاوەنى ئۆت ئۆت هەنگ بوو بەگرتنى بدا بووام ..
بەهەر حا پەش ئەو هەي بـینەو دەرگا نەما لـ نەدەين ، من كە هېچ
وەر قەيەكم نەبوو دوو جار بەدزی چوومە تاران ، سەفەرەت نەما
ئەو هەي دەستم پـ ئاگەشتبـ نەچم بـ سوود بوو ، كەس پارەي بەقەرزیش
پـ نەدەداين ، دەنا هەر لەهەمان ئۆت ئۆت خەك و خاویەكەي لـ بوو
هەبوون بوون ، وەكو ئېمەش ئاوارە بوون ، (مەبەستم لەگە ئۆت دەدا
هاتبوون) ... ئینجا بەمن چى؟

ئیمە هەر چوارمان چووينە شوونى مەبەست ، كە وا بزەنم ئەگەر
لەبېرم بـ بارەگای (شیر و خورشید) بوو ، كە هەر ئەوانیش قەولى

زړيان پښه دابووين و هيچيان جښه نه كړد بوو ، وا ديار بوو
خه كې ديشي له بوو ، ناويان نووسين ، دواي چند سعاته ك
چاوه رواني نه مه كمه مه ك سواړي پاسه كې (هژده نه فريان) كړدين
بهره و سنوور ، له ښه گاي - كرماشان قهسري شيرين-خوسره وي
خا نه قيه وه .

پاس كهو ته ښه ، ئاخر بهيني هشت و سنووري عراقي بهو ښه دا
ماوه يه كه ، له ښه گادا شهومان به سهردا هات ، وهك نه ستام له بيره كه
گه يشتينه تاق بستان دسه عدي هحمتي كه نه ختيكي له ښه گادا
خواردبووه وه دهستي كړد به گريان به دم ئاهه وه به دهنگه كې به رزيش
هاواري ده كړد نه وه تاق بوستانه ، نه وه كوردستانه ، ناوي
كوردستاني زړه دووباره ده كړده وه و ده گريا ، گه يشته نه وي زړه له
سهرنشيناني هژده نه فريه كه يشي هښايه گريان ...

ساعات دوازه و قسوري شهو بوو گه يشتينه سنوور له ديوي نه رانه ،
خاو و خزان كې زړه له بوو نه وديويش ديار بوو ، ژماره يه كې زړه
له باره ښه گرځه درنه كان (ترله) وهستا بوون ، نه مه نه وه شهو كه
ناوه استي پاييز بوو لهو بيابانه مائنه وه ، ته نانه من چند
كت بكم له جانتا كه مدا بوو ، كه هر نه جانتا يه شم پښه بوو
له سهرمان سووتان دمان ، به ياني له گه ښه ژه سات سنوور كرايه وه ،
استي زړه به مان په شيمان بوو ينه وه هر چه نده له ناچارش بوو بښه ،
به نام كه بينيمان به چ ئيهانه و له خو يني ئاژه ئاسا لهو ديوو
ده مان بهن بښه ديوي عراقي ، سهر بازه كان نه وه خه كې يان سواړي ترله
ده كړد ، وا يكرده به ته واوي په شيمان بېينه وه ، هر چه نده له ديوي
نه رانه ش به وپه ي ناچاري بښه ياري هاتنه وه مان دابوو به نام تازه
چار كې ديمان له بهر دم نه ما بوو و وهك ده ښه تن تازه تير له كه وان
دهرچوو بوو .. تازه وو يشتبوو به هيچ شوه يهك ښه گهي گه رانه وه مان
له پښه شدا نه ما بوو .

تا په ينه وه ديوي نه و سنووره كړدوويانه به سنووري عراقي به هښه
قهه به باغي چند سعاته كې ديكه پښه چوو ، هر له گه په ينه وه مان
سهر باز كې زړه له بوو ، يه كسر سهری تر ښه كانيان ئاوا كړد وهك
ئاژه سواړيان كړدين ، به په ستان له دواوه تر ښه كانيان ده په ستاين
، ژن و مندا ي ساوا و پير و گنج ، كه به زه حمت جښه دانيشتمان
ده بووه وه ، نزيكه سعات و نيوك ئاوا مائنه وه تا زړه بهي
ترله كان پښه كران ، ئينجا ورده ورده وه جووله كهو تن ، يه كم شار
پيدا ښه يشتين خانه قې بوو ، خه كې كې زړه لهو بهر و نه بهري جاده
بوون ، وا ديار بوو حكومت هښا بووني ، هند كيش هښه نكه به عسي
بووبن ، په لكه شووتيان تده گرتين ، نه ستاش له گو مدا ده زرنكه ته وه
، كه به ده نكي بهرز له گه هاو شتنی تو كې شووتی ده يانگوت (حوكمه

زاتییه که هاوردتان)، وا دیار بوو دهزگا حزبی و ئه منیه کانی حزبی به عس ئاماده کاریان بـ ئه وه کردبوو ، دهنه ئمه دوور و نزیک خه کمان ددهی دهم و چاویان و لک هاتبووه وه و به خه مباریه وه وه ستابوون ، وا دیار بوو زربه یان به زـ رهـ نـرا بوون.

ترله کان خـ شـبهـز نه بوون له سه رخـ دهـ یشتن ، که نه مان ده زانی بـ کوـمان ده بهن، هه رچه نده ئمه به حیسابی (عه فووی عام) گه ابوینه وه و قه ولی ئه وه یان پـدا بووین هه ر که س ده چـته وه شار و شوـنی خـی ، پاشان وا دهر نه چوو...

ئـستا ترله کان به خـراییه کی مامناوه ندی دهـ یـدان ، ئـمهـش جگه له تـز و غوباری ، نه تیکه نانـک نه قومه ئاوکیان پـدا یـن. ترله کان بهـرـوهـن . . خانه قییمان بهـجـ هـشت تا گه یشتینه به غدا به ژماره یهـكـ شار و شارـچکهـدا تـپـهـین ، که گه یشتینه به غدا ، دهـمـکـ بوو شهومان به سهردا هاتبوو، دیاره به غدا وهـكـ شارـکی دیار و ههـکهـوتوو سهرده مگهـلـکی به خـیه وه بینوو تا گه یشتوو ته ئهـمـ ، نه ته وه و هـگهـزی جیاجیا به درـژایـی مـژووـی حوکمیان تـدا کردوو ، زـر جاریش که وتوو ته بهر شاـواـی شهـ و داگیرکاری و وـران بوون ، ئه وه تا ئـستاش به و هـنگهـیه که عهـرهـب به پایه تهختی به نازی خـیانی ده زان . .

ئـمه له پـشتی ترله کان ئاخرا بووین، چه ندان سه عات بوو بـ نان و ئاو ، بهرمان به جوانی و ووناکی شه قامه کانی به غدا وه نه بوو ، له گهـ ئه وه شدا هـونهـقی ساختمان و شه قامه کان ، سهـرهـایی برسیه تی و تینوو یه تی و ژاوه ژاوی قهـرهـباغی ، زـربه مان له پـشتی ترله وه جار به جار بـ ته ماشا سهرمان ههـدهـبی ، سهیری جاده و بهری ووناكـ و دره وشاوهی به غدا و گـپـه دره وشاوه کانمان ده کرد.

لـ خوا شاهیده گـپـه کانی به غدا له برینه هه میشه خوـن له بهر ییه کانی ئـمه گهـشتر نه بوون ، بهـام برینه کانی ئـمه که ده یان ساـه هه ر چه ند ساـ جارـک ده کولـندرـنه وه. ئه وه تا ئـستاش به خـ و به برینه گهـشه کوولـنـراوه کانمان له ترـلان ئاخراوین، که تا ئهـم ساتهـش به به غدا تـدهـپهـین نازانین بـ کوـمان ده بهن و به ته مان چیمان لـ بکهـن.

نازانین له کوـدا وهـكـ مهـهـ بوونه وه ری تـکهـه له کوـدا ههـماندهـژن چـن له سنووردا تـپـان هاوـشتین وهـكـ ئه وهی ئاژهـگهـلـک له پـشته وهی تـله کان بارکهـن وا بوو. .

ماوه یهـكـ تا اده یهـكـ زـری پـچو هـشتا به غدامان بهـجـ نه هـشتبوو، دیاره من وهـكـ خـم کهـم تا کورتـکـ شاره زای به غدا بووم ، بهـام به غدا شارـکی گهـورهـیه و به ووباری دیجله وه بووه به دوو بهر، بهری هـسافه و بهری کهـرخ، من ههـر ئه وهـم له بیره ئـمه له گهـه کی

(الشعب) هوه له بهری هه سافه هاتینه ناو بهغدا ئهوهی دی بهه ی
شلای و قهره باغی شه قامه کان ، ماوه یه کی ز رمان پ چوو تا بازگی
بهری باشووری بهغدامان بی و لهشاری ده رچووین و هاتینه وه سه
استه بی شه قامی ده ره وهی بهغدا به ره و باشوور...

تر له کان به خ راییه کی مامناوه ندی ده یشتن به مه زنده نزیکه
سه عاتک و هه ندکی پ چوو وونا کایی شار چه که یه کمان ل ده رکوت ،
هه ره دوور اش هه ند کمان له پستی تر له که ماندا له گه دا بوو هشتا
نه گه یشتبووینه بازگی شاره که وتیان ئ ره (مهحمودیه) یه...

چه ندی له مهحمودیه نزیک ده بووینه وه تر له کان خ راییان که متر
ده بووه وه تا ئه وهی هه ره دواي ده ربازبوونمان له بازگی پ شه وهی
شاره که به ماوه یه کی کورت تر له کان وهک ئه وهی هه ره تر له یه ک فارغ نی
شه مه نده فهرک بی یه ک به دواي یه ک له جاده یان لادا و وهستان ، له
ده مه دا ئ مه بیرمان بی ئه وه چوو ده بی به ته مای چی بن... هه ند کمان
بیری بی شتی خراپ چوو تا ادهی کوشتن... ز رینه ش منیش هه ره له گه
ز رینه دا بووم ، وتم هه نگه نان و ئاو کمان بده ن ، که نزیکه
شانزده سه عات بوو به ده بووین هیچیان پ نه دا بووین ، مندا ان
له پستی تر له به خ یاندا کردبوو ، ئه وه جگه له سه رما و تی زی گ
له پستی تر له ی سه رکراوه دا هه راسانی کردبووین ، که چی ده رچوو بی
پاسه وان و شوفری تر له کان هه پشوویه ک بده ن و نان و چا له و چه ند
چ شتخانه یه بخن ، که وا پ ده چوو پ شه کی بیان ئاماده کراب ،
به وهی تر له به تر له هاتن ئاگاداریان کردینه وه کهس دانه به ز و
له جی خی نه جوول ته وه ، هه رچه نده هه ند له و به سا اچووانه ی ناو
تر له کان ئاوا شه فاعه تکیان بی ژن و مندا هکان کرد که برسیانه و
تنوویانه و هه یه پویستی به سه ر ئاوه... دادی نه دا .

سه عات و نیو کی زیاتری پ چوو تا شوفر و پاسه وان هکانی له گه بیان
بوون ، هه ره تر له یه ک دوو پاسه وان ی چه کداری له گه دا بوو ، که
له پ شه وهی تر له له سوار بوو بوون نان و چایان خوارد ئ مه ش له ناو
تر له دا ئه ژن مان له باوه ش گرتوو ، ئه وهی ده بی رژ ، ئه وهی بیر
له چاره نووسی نادیار ی خی ده کاته وه ، ت شمان دا بوو له ماوهی وهستانی
تر له کان به هه ر ج ر ک بووه په نایه کی دروست ده کرد میزک له ناو
بی دی تر له دا به ناو درزی بی دی به سه ر تایه کاندا ش ده کرده وه که
هه ند کیان نیوهی هه ده به زییه وه و به خی ده که وته وه ، یه کیان من
بووم له گ شه یه کی تر له دا ئه و قاره مانیه تیه م نواند و ز ره یشی
هه له به زییه وه و به خ م که وته وه ، کار له وه ترازا بوو چیترا خ مان
ابگرین ، ئه وهی باش بوو من دوو س پاکه تی جگه ره م پ بوو ، که
هه ند جار جگه ره جگه ره و ریشم ده کرد بی جگه ره ک شانی ناو تر له ،
هه ندکی پ چوو غه به غه بی ده نگی شوفر و پاسه وان هکان په یدا

بووه وه که تریه تی و ئینته لای ئه وان له بهرام بهر برسیه تی و
تینوویه تی ئه مه هاوک شهیه کی لاسه نگی په که نا بوو ، هه ند جاریش
له گه جووله ی تر له کان ج ر ک له که میدیا یه کی مر ییانه ی بهرپا
ده کرد ، هه ند دانیش تووانی پشتی تر له ی ده خسته په که نین.

به یه که م جار بوو له و په دوور و در ژه په که نین ، به هه ند
له نوو کته ی ماوه به سهر چوو که ز جار له ساته وه ختی ده ست له خ
ش ردندا ده گ در نه وه...

تر له کان که وتنه وه ، کات له نه وه ی شو نزیك ده بووه وه ماوه یه کی
ز ری نه برد ژماره یه کیان به ره و په یه کی دی له زنجیره ی تر لان جیا
بوونه وه ، ئه مه به لایته کانیا نه وه زانیمان لایاندا ، ئه وانی دی
به تر له ی ئه مه وه بهرده وام بوون له یشتن.

کات به دووی شو ده چوو ، گا تا اده یه ک چل بوو ، ئه و تر لانه ی
بهر په هوی ئه مه که وتن ، پاش ئه وه ی هه ند کیان له گه ده رچوونمان
له قه زای مه حموودیه به مه زنده نه ده گه یشتنه ده تر له ، که متر بوون
، نزیکه ی سهعات و چاره گ ک به سهعات ک و نیو ده ی دا بووین ، تا
گه یشتینه شو ن ک نه مان ده زانی کو په باکوور و باشوور و ژه هات
و ژئاوامان له ت ک چوو بوو ، به و شه وه شو ن ک بوو له د یه ک
ده چوو ، دیار بوو ز به ی خانووه کانی قو بوون ، تر له کان
له چ له وانییه کدا وه ستان ، پاسه وانه کان هاتن و ئه مه یان ه نا
خواره وه و به سهر ئه و خانووه قو ا نه یان دابه ش کردین ، ئه مه هه ر
چوارمان که سه ت بووین و په که وه ش له شاری (هشت) ی ئه رانه وه
گه ابووینه وه ، پاش بگره و بهرده و حه فت و هه شته کی ز تا
سه لماندمان ئه مه په که وه یین و خانوویه ک له و خانووه قو ا نه یان داین
، من و ملازم شوان و هه ردوو ه وانشاد د سه عدی غه رب که اگری
ک لیژی کشتوکا ی زانک ی سل مان ی بوو. هه روه ها ماف ژا نه یی که
له استیدا من له (هشت) ه وه ناسیبووم ، ئه وه ی ده ی م و تا
وه رگرتنی خانووه که سهعات خ ی له چواری به ره به یان ده دا ، ئه مه تا
ئه و ساته ئه وه ی په یوه ندی به ژیا نی با ی ل ژیمان وه هه ب نه مان
کرد بوو له نان و ئاو و ... تاد. نان و ئاو دابه شکردن تا بهر ئه مه
که وت کازیوه ی دا و سپیای به ره به یان له ده رکه وتندا بوو ، هه ر
یه که و ده به یه کی ئه وه ی جار ان نه فتیان ت ده کرد ئاو و (چونکه ئه و
شو نه ی ل یان دانا بووین ئاوی ل نه بوو) س تا چوار ئه ستوورک و
هه ند ماست و یه ک دوو ه لکه و یه ک دوو سهر که پیازیان په داین .

وه ک شت و هار (له پر سه یه کی که س نه دیده دا) هه موویمانم تهخت کرد ،
شته کی چه ند خ ش بوو هه ست به تر بوون ، خ ای نییه په شینان
وتوو یانه (برسیه تی ه گ کی هاری ت دایه) ، ئا له بیرم چوو یه که و
دوو به تانی عه سه کهریشیان په داین ، هه ند کمان دوا ی خواردن

به تانيه که مان ٲاخست و پاٲمان به ديوارى ژووره که دا ، من دوو جگه رشم کرد به سهر ا ، خه وه کو تکه ده يبردينه وه ، به ٲام خه وى نا چارى بوو وه ڪ ده ٲٲى (خه و سو ٲتانه) ده نا ه ٲشتا تا ئه و کاتيش له ڪمان دٲنيا نه بوو ين چيمان ل ٲ ده که ن تا ئه وه وى ورده ورده تر ٲله کان سو ٲانه وه و ڪٲيان ئاماده ده کرد و ٲٲيان گرته بهر و گه ٲانه وه ، ٲ ڪو ٲ چوون ، ئ ٲستاشى له گه ٲدا ٲ نازانم ..

به يانيدا ، ڪٲرهه ٲات ، له و ناوه تا ڪ تا ڪ خه ٲكى گوندمان ، که دوايى ده رچوو (ناحيه يه) و گوند نييه بينى ز ٲربه يان ده ستوورى عاره بيان له بهر بوو له عه گال و چه فيه و ديشداشه و نه على ٲٲ... به ٲام خوا هه ٲناگر ٲ به ٲٲز بوون له گه ٲمان ته نانه ت هه ند ٲكيان ٲٲيان ده وتين (تحا تجون شى) هيچتان ٲٲويست نييه ، ل ٲمان پرسين ئ ٲره ڪو ٲيه ، وتيان ئ ٲره (عت ٲيشى) يه ، به ٲام ناوى ٲه سمى (ناحيه الحسينية) يه ، وتيان سهر به ڪه ربه لايه ، ڪه ربه لا ل ٲره نزیکه ، که دواى ده رچوو ناوانى (عت ٲشى) که له عه تشانى عه ربه بيه وه ها تووه ، گوايه لهم ج ٲيه دا ئ ٲمامى حس ٲن و ئ ٲمام عه باسى براى و هاوه ٲانى سهر يان ٲاوه .

ن ٲوان ئه و ٲ ڪه ربه لا ، ههر به قه د ن ٲوانى هه ول ٲر و عه نکاوه نه خت ٲ ڪ زياتر ده بوو ، له و به ينه دا پاسى (ت ٲمس) ي بچووک کاريان ده کرد و نه فهر يان ده ه ٲنا و ده بردن .

عت ٲشى وه ڪو ناحيه بوو به ٲام خه ٲ ڪ ٲكى هه ژارى ل ٲ ده ژيا و ز ٲربه يان وا ٲٲ ده چوو به ڪشتوڪ ٲٲ و ما ٲات به ڪٲو ڪر د نه وه خه ريک بوون ، باغ و ٲٲستان و دار و دره خت ٲكى له ڪ زياترى ل ٲ بوو ، ز ٲربه ي ژنان له چڪدار و عه با ٲٲش بوون ، سو ٲندى که م تا ڪورت ٲ ڪ ناخ ٲم که ٲٲ ده چوو خو ٲندکاري قوتا بخانه بن له ناحيه که وه هه ند ٲكيان ها توچووى که ربه لايان ده کرد ، ته نيا له چڪدار بوون ، به ٲام عه بايان نه ده ٲٲشى... هه فته يه ڪى برد به و حا ٲه ماینه وه ، له و ماوه يه دا هه ند ٲ ڪ قاپ و قازان و شتومه ڪى ٲٲويستى خواردن و ته باخ ٲكى بچوو ڪمان (چوله) له حسابى ڪٲمان به ڪ ٲه ڪى هه موومان پهيدا کرد ئه ويش به هزار حا ٲ ، چونکه ز ٲربه مان نه مان ده زانى چاره نووسمان چى ده ٲٲ ، تا ئه وه و ٲٲٲ دواى ده ٲٲٲ له ها تنمان ٲٲيان وتين ده توانن بچنه شار (واته که ربه لا) ئ ٲمه وه ڪ ئه وه و ٲٲيان وتبين ههر که س بچ ٲته وه شار و ما ٲى ڪٲى ئاوامان ل ٲ ڪٲش هات و چووين ، ئه و ناحيه يه ته نيا يه ڪ چا يخانه و که با بخانه يه ڪى بچووک زياترى ل ٲ نه بوو ، وه ٲس بوو بووين له چا يخانه و ئه و چوار ديواره قو ٲه وى ت ٲيدا بووين... بنياده م سهره بهر گه و چه ندين سه ختى ده گر ٲ که چى چاوى به هيچيش ل ٲ هه ٲناي ٲ ، به ههر حا ٲ ئ ٲمه ههر چوارمان ٲٲيارماندا بچينه که ربه لا .

ٲٲ چوون ٲٲ که ربه لا ، گه راج ٲ ڪ هه بوو ٲٲيان ده وت گه راجى که ربه لا ،

ژماره يهك (تـميس) پاسه ههره بچووكه كاني لـ دهوستان كه دهوري دوازه كهسي ههـدهـگرت ، بهـنرخـكي هـمزي لهـبهـيني كهـربهـلا و عـتـشي نهـفـري دهـگواستهـوه ، نهـو ژـه كهـيفمان زـر ساز بوو بهـتايـبهـتي كه پـيان وتـبووين چهـند ژـكي تر داتـندهـمـهـزرـنين.

ههر چوارمان سواري تـمس بووين بهـرهـو كهـربهـلا ، زـري پـنهـچوو ئاوا چارهـگـكـيان زياتر يا كهـمتر گهـيشـتـينه شوـني وهـستاني تـمسـهـكان لهـگهـراجي كهـربهـلا كه لهـناوهـاستي شار بوو.

كهـربهـلا دياره شارـكي پيرـزه لاي شيعهـكان بهـوهـي مهـرقهـدي ئيمامي حسن و ئيمام عهـباسي براي لـيه و ههـميشه زيارهـتـكاري بـ دـن بـجـگه لهـعاشوورا كه سـ هـندهـي شارهـكه خـي زيارهـتـكاري تـ دهـژـن زـرجار لهـعاشوورايـ نهـوهـنده قهـرهـباغ دهـبوو دهـرزيت هاوـشتـبا نهـدهـكهـوته ئهـرزي ، جـگه لهـوهـش كهـربهـلا لهـچاو خـي و ههـندـ شاري تري باشوور شارـكي خاوـن بوو ، تهـناتـهـت زـر لهـنهـجهـف خاوـنـتر بوو كه مهـرقهـدي ئيمامي عهـلي لـيه. جـگه لهـوهـش كهـربهـلا بهـ باغ و بـستانـهـكاني دهـوروـبهـري بهـناوبانگ بوو. زـربهـي خهـكي بهـتايـبهـتي دوكانـدارهـكان كه سهـروكارمان لهـگهـ دهـبوون ، زماني فارسـيان دهـزاني ، لهـجواني و سهـرنجـاكـشي كـچ و ژنانـيشـيان ههر گهـ گهـ كه ئايهـتـكـبوون لهـجواني جياواز مهـسهـلا نهـسمهـري چاو كا. يان سپي چاو هـش و سهـوز ، ياخود غهـمزهـداري شيرين . ههـموو نهـوهـي ئـستا كـچ و ژنان بهـجوانـكارـيش نايـگهـن ، لهـكهـربهـلا بهـسـرووشـتي خـيان ههـبوون ، ههـندـ واـيان لـكـدهـدايهـوه نهـوه بهـكارـيـگهـري تـكهـلـاوي هـگهـزي فارس و عهـرهـبه ، من بهـخـم نهـوهـندهـي ديومه لهـجواناني كهـربهـلام جوانتر نهـديوون.

لهـلايهـكي دي كهـربهـلا وهـك شارـكي پيرـز با و مهـلها و جـي لهـشـفرـشي و قومارخانهـي بهـهـسمي تـدا نهـبوو و ههر بهـدوايي قهـدهـغه بوون ، نهـوهـي ويـستـبـاي بخواتهـوه دهـبووايه بـچـته ناحيهـي (توـريـج) كه نيو سهـعاتـك لهـكهـربهـلا دوور بوو ، هـنگه ئـستا قهـزا بـ.

ههر دوو مهـرقهـدي ئيمامي حسن و ئيمام عهـباسي براي ههر يهـكـكيان لهـشهـقامـكي سهـربهـخـ بوون.

ئـمه ههر دابهـزين ، بهـپاسه بهـناو شاردـا سووـاينهـوه ، نهـو شهـقام بـ نهـو. باـهـخانهـشمان زـر ديتن ، كه زـربهـيان يان ئوتـلـبوون يان شووقهـي ئامادهـكراو بـ زيارهـتـكاران. جـگه لهـوهـش زـر چاـيـخـانهـشمان لهـهـوي پياسهـماندا بينـي. تا نهـوهـي لهـچاـيـخـانهـيهـكي ئاوا نهـختـك گهـورهـتر لهـواني دي لهـدهـوروـبهـري مهـرقهـدي ئيمام عهـباس دي و بـيارماندا پشوويهـك بدهـين و ههر دانـيشـتين و دانهـنـيشـتين من لهـدوورـا نيعمهـت عهـبدوـمـام بيني لهـگهـ سـ چوار كهـس لهـسهـر قهـنهـفهـيهـكي داري كـن ، لهـ وـنهـي قهـنهـفهـي چاـيـخـانهـكاني ههـولـر بهـ نموونه چاـيـخـانهـي مهـچـكـ دانـيشـتـبوو.

وتم براینه ئهوانه‌ی ئهوسهر هموو کوردن ، من یه‌ک‌کیان به‌ناسین ده‌ناسم ئهوانی دیشم دیووه ، به‌لام نایان ناسم ده‌چمه لایان ، ئهوان دانیشن من به‌رهو ٬ووی نیعمه‌ت چووم، ئه‌ویش که لای نزیك بوومه‌وه منی ناسیه‌وه ، ئاخر ئه‌مه له ناوه‌استی هه‌فتاکانه‌وه یه‌کترمان ده‌ناسی ، جگه له‌وه‌ی سا‌ی 1974یش زار جار ته‌سادووم ده‌کرد... ئه‌و له‌من ، من له‌ ئه‌و نزیك بووینه‌وه باوه‌شمان به‌یه‌کدا کرد ، که حا‌ته‌کی ئینسانیه دوو غه‌ریب له‌شو‌ن‌کی وا یه‌کتر ببینه‌وه (وکل غریب للغریب نسیب) ، وتی وه‌ره ئه‌وه براده‌ران ، که چووم حاکم ته‌فیق که وه‌ختی خ‌ی مدیر ناحیه‌ی گه‌له‌ه بوو ناسیمه‌وه ، هه‌روا براده‌ر‌کی تر صادق که له‌هه‌ول‌ر له‌ چاپخانه‌دا کاری ده‌کرد ، خ‌وی ل‌ی خ‌ش ب‌ ک‌چی د‌وایی کرد ، ئه‌ویشم ناسیه‌وه ، یه‌ک‌کی دیکه که ناوی ش‌رزاد جبرائیل ئه‌وم نه‌ده‌ناسی ، هه‌روه‌ها براده‌ر‌کی تر ، به‌هه‌ر حا‌ منیش ئه‌وانم برده لای براده‌رانی تر که پ‌که‌وه بووین ، ئیتر بازنه‌که فراوانتر بوو و ده‌رده د‌ ز‌رت‌ر تا دره‌نگانی عه‌سر ، د‌وی ئه‌وه‌ی هه‌ر له‌ته‌ک ئه‌و چاپخانه‌یه چ‌شتخانه‌یه‌ک هه‌بوو نانی نیوه‌مان ل‌ خ‌وارد . پاشان نیعمه‌ت و ئه‌وان وا دیار بوو له‌شووقه‌یه‌ک ده‌ژیان ، ئه‌مه دره‌نگمان به‌سه‌ردا ها‌تبوو چ‌وینه‌وه گه‌راج و گه‌اینه‌وه ج‌ی خ‌مان له‌ خانووه ق‌وه‌کانی (عت‌یشی) .

هه‌فته‌یه‌کی نه‌برد پار‌زگاری که‌ربه‌لا (محمد حسین حسن الشامی) که پاش چه‌ندین سا‌ زانیمان له‌سه‌ر ئه‌وه‌ی چ‌وو بووه پرسه‌ی سه‌رکرده‌یه‌کی خزمی که سه‌دام حس‌ن ئیعدامی کردبوو ، 6 سا‌یان حوکم دا‌وو و له‌زیندان بووه ، به‌هه‌ر حا‌ پار‌زگار وه‌ک چ‌ن چ‌ووه لای نه‌فیکراوه‌کانی تر ها‌ته لای ئه‌مه‌ش.

له‌گه‌ نزیکبوونه‌وه‌ی له‌و هه‌ساره‌ی ژووره‌که‌ی ئه‌مه‌ی ل‌ بوو ، ده‌م و ده‌ست ٬اوانشاد د‌سه‌عدی غه‌ریبی ناسیه‌وه که‌وا دیاره له‌ق‌ناغی زانک‌دا ده‌رسی پ‌ وتوو ، ئیتر له‌گه‌ بینینی د‌ سه‌عدی ئوستاز وه ئوستازی ده‌که‌وته‌وه ، وا باوه مام‌ستا ق‌وتابی خ‌ی ناس‌ته‌وه به‌پ‌چیه‌وانه‌وه ق‌وتابی مام‌ستای ده‌ناس‌ته‌وه ، ناسینه‌وه‌ی د‌سه‌عدی غه‌ریب له‌لایه‌ن پار‌زگاره‌وه خ‌ری ب‌ ئه‌مه‌ش پ‌وه بوو ، یه‌کسه‌ر ب‌ به‌یانی به‌ ئه‌مری پار‌زگار ئه‌مه‌یان له‌بینایه‌کی حکوومی که بیرم نه‌ماوه ق‌وتابخانه بوو یاخود ب‌ فه‌رمانگه‌یه‌ک دروستکرا بوو گواسته‌وه ، ئیتر له‌ک‌ م‌ش و ک‌چ و پ‌شکه بووینه‌وه ، بیناکه ب‌ ئه‌مه له‌ک‌شکی پاشایان خ‌شتر بوو ، به‌تایبه‌تی که شه‌ش یان هه‌شت هه‌مام و ئاوده‌ستی ته‌دا بوو ، هه‌وشه‌یه‌کی گه‌وره .. هه‌ر له‌وکا‌ته‌شه‌وه پار‌زگار هه‌ر‌ی ئه‌وه‌ی پ‌دا‌ین وا بکه‌ن په‌له بک‌رت له‌دامه‌زرا‌ندمان له‌ناو شار وه‌ک د‌سه‌عدی دا‌وای ل‌ کرد ،

(*) (به ختی هـش یا کـمهـی چـهـوت) له ئەسـدا ئەمە ناوونیشانی
یادداشتەکانی باوکم بوو کە نزیکەی نـ سەت و قسوور لاپهـی فـ سکاـب
(A4) ی دەستخەت بوو ، بـجگه له چەندان وـنـه و دیکـمـنـتی گرینگ که
به داخـکی زـرهـوه به بـردمانی فـ که له گهـ خانوو و ماـمان ساـی
1974 له گهـاـه تیاچوو .